

سفر پیش از هر چیز یک جابه‌جایی مکانی است. نوعی وقت‌گذرانی در مکانی جغرافیایی به غیر از جایی که در آن زندگی می‌کنید.

در حقیقت از آنجا که شما در سفر از محیط زندگی خود دور می‌شوید، به طریق مشابه از محیط فرهنگی خود نیز فاصله گرفته و برای مدتی کوتاه سرزمینی دیگر را تجربه می‌کنید که انسان‌هایی با آداب، سنن و رفتارهایی کامیابش متفاوت از شما در آن زندگی می‌کنند. از این رو شما اوقاتتان را در سفر با مردمان دیگری به غیر هموطنان، همشهریان یا نزدیکانتان به سر می‌کنید و به این دلیل که میهمان این مردمان ناآشنا هستید، با آنها هم‌صحبت یا هم‌سفره می‌شوید، به صحبت‌هایشان گوش می‌کنید و به تماشای شیوه زندگی‌شان می‌نشینید. به بیانی بهتر شما در این تجربه با «دیگری» روبه‌رو می‌شوید که تجربه‌ای بسیار ارزشمند در شناخت «خود» است.

در میان متخصصان علوم اجتماعی، گروه‌های انسانی هم‌خون را که در یک سرزمین مشترک زندگی می‌کنند و با یکدیگر اشتراکات فرهنگی دارند «قوم» می‌نامند. این اصطلاح بیانگر مردمانی است که با ویژگی‌هایی مانند زبان، گویش، لباس، زیورآلات، آداب، باورها و نمادها، وابستگی و پیوستگی‌شان به یکدیگر را نشان می‌دهند. تمامی این ویژگی‌های فرهنگی که موجب وابستگی و پیوستگی افراد یک قوم با یکدیگر می‌شوند، از جالب‌ترین و گاه از جذاب‌ترین دیدنی‌های سفر به شمار می‌روند و حتی گاه پیش می‌آید که شما سفر می‌کنید که تنها و تنها فرهنگ قومی دیگر را از نزدیک تجربه کنید.

سفر به ترکمن صحرا برای گذراندن چند ساعت یا حتی چند روز در یک اوی (=کلبه ترکمنی) و یا سفر به کردستان برای دیدن مراسم پیر شالیزار یا سفر به کرانه‌های جنوب ایران برای تماشای موسیقی حیرت‌انگیز مراسم اهل هوا، همگی نمونه‌هایی از این نوع از برخورد با اقوام دیگر در سفر هستند.

در این بخش از دوره «روایت‌نویسی در سفر» به دنبال آن هستیم که مفاهیمی همچون قوم‌شناسی در سفر و مهارت‌های لازم برای تجربه، ادراک یا مستندسازی آداب و سنن سایر اقوام را تشریح کرده و با هدف لذت بردن بیش از پیش از جنبه‌های فرهنگی در طول سفر به تمرین برخی راهکارهای لازم برای تقویت این مهارت‌ها بپردازیم.

این درس گفتار با گفتگو در خصوص تقویت حواس ادراکی آغاز شده و با مرور تجربه‌های مردمنگاری سیاحان و جهانگردان در قالب‌های نوشتاری، دیداری و شنیداری روایت سفر مانند سفرنامه، فیلم مستند، پادکست و ... ادامه یافته و در پایان به تمرین کارگاهی نگارش مردمنگاری می‌انجامد.

چرا که روایت گردشگران از آداب و سنن سایر اقوام به معنای گشودن پنجره‌های گفتگو میان فرهنگ‌هاست. هر چه تجربه‌های دیداری و شنیداری بیشتری از فرهنگ اقوام در میان یکدیگر منتشر شوند، راه برای کسب شناخت و آگاهی آنها از یکدیگر هموارتر خواهد شد و هر چه مسافران روایت غیرجانبدارانه و حتی همدلانه‌ای از جنبه‌های فرهنگی سایر اقوام به دست دهند، تجربه «خود» مسافر از «دیگری» غنی شده و میوه این دوستی همدلی و مودت خواهد بود. در حقیقت ای بسا دوستی‌ها که میان اقوام در خلال سفر رخ می‌دهد و مایه استقرار صلح و آسایش در جهان می‌شود.

به عبارت بهتر شاید پر بیراه نباشد اگر بگوییم که صلح تنها بر یک ستون استوار است و آن فهم و درک دیگری است.

